

Г. Сафаров.

НАЦІОНАЛЬНА ПОЛІТИКА РАДЯНСЬКОЇ ВЛАСТІ.

(Докінчення.)

Радянська Федерация — найбільш еластична, гнучка форма державного союзу. На це було звернено особливу увагу і в постановках Х. З'їзду Комуністичної Партії:

"Федерация Радянських Республік, заснована на спільності військової і господарчої справи, є тою загальною формою державного союзу, котра дає можливість: а) забезпечити цілість і господарчий розвиток окремих республік і цілої федерції; б) обхотити всю різноманітність побуту, культури і економічного стану різних націй і народів, що стоять на різних ступнях економічного розвитку; — і відповідно до того застосувати той чи інший вид федерації; в) налагодити мирне співжиття і братерське співробітництво націй і народів, що так чи інакше зв'язали свою долю з долею федерації. Досвід Росії в застосуванні різних видів федерації, — з переходом від федерації, заснованої на радянській автономії (Киргизія, Башкирія, Татарія, Тирські народи, Дагестан), до федерації заснованої на договірних відносинах з незалежними радянськими республіками (Україна, Азербайджан) і з допущенням перехідних між ними форм (Туркестан, Білорусь) — цілком підтвердив всю гнучкість і доцільність федерації, як загальної форми державного союзу радянських республік."

Саме у відношенні до різних форм федерації знайшла свій ужиток історично-класова точка погляду на питання — хто, є носієм волі даної нації... В основу організації автономних областей Російської С. Ф. С. Республіки положено національно-територіальний принцип. В кожній автономній області, що ріднитися від інших своїм національним складом, радянська організація пристосовується до потреб мови, до господарчих особливостей і до національно-побутових особливостей більшості населення.

"Бунд" — єврейська організація соц.-дем. партії — була в минулому великим оборонцем культурно-національної автономії. XII. Конференція "Бунда" в 1920 році визнавала, що "вимога національно-культурної автономії, виставлена в рамках капіталістичного устрою, тратить свою рацію в умовах соціалістичної революції". Всім національним меншинам радянська влада забезпечує на території їх перебування, в межах областного самоуправління, задоволення їхніх культурних потреб.

Найбільш складним було вирішення національного питання на східних окраїнах, що за часів царату стояли під ярмом колоніального невинства і були затримані у своєму розвитку великодержавним гнітом. Три завдання стояли і стоять ще перед Комуністичною Партією: 1) ліквідація всіх решток колоніальних відносин і, в першу чергу, національної нерівності що до користування землею в районах царської колонізації; 2) допомога тубольній бідноті у визволенні її від пережитків феодального та феодально-патріархального минулого та в переході від відсталі форм господарчої побудови до більш поступових; 3) піднесення загально-культурного рівня тубольних трудящих мас.

Оборонці колонізаційного збачення не хотіли зрозуміти, що той факт, що російський робітник "виварився у фабричному казані", а тубольний напівпролетаріат — наймит або чорнороб не пройшов свого курсу капіталістичної науки, — це не доводить того, що останній органічно нездарен до здійснення пролетарської диктатури. При великодержавному гніті можливість піти на фабрику чи на завод була на окраїнах привласнею державної нації. Європейські робітники відіграли ролю робітничої аристократії у відношенні до тубольної чорноробочої си-

ли. Але будувати радянську владу на окраїнах на тонкій плавці європейських робітників значить, свідомо чи не свідомо, перекинувати, руйнувати її суспільно-революційний зміст яко масової організації працюючих під проводом передового пролетаріату; — значить — віддати радянську владу на ласку російсько-кулацьких елементів, покинути колоніальний бюрократії і бувших перевозчиків з тубольних дуків, оскільки ця тонка плавка робітників одна не в стані опанувати державним апаратом. Туркестан — класичний приклад на це.

Без вирішення земельної справи, без рішучого знищення всіх пережитків колоніального режиму на окраїнах, нічого і думати про притягнення до радянської влади тубольних напівпролетарських елементів. На це звернув увагу Х. З'їзд Рос. Ком. Партії, і відповідно до винесеної ним ухвали було проведено в 1921 р. земельну реформу в Туркестані і на Північному Кавказі, направлену на звільнення тубольних трудящих мас від куркулів-колоністів та забезпечення тих мас придатною до господарювання землею.

Ліквідація феодально-патріархального побуту у східних народів вимагає розвитку самодіяльності тубольних пролетарських і напівпролетарських мас — притягнення їх до рад. На перших ступнях радянська влада, звичайно, не може рахувати на те, що ради будуть справними органами влади працюючих в суспільстві, що не має виразного поділу на класи; як показує досвід, ради не можуть перетворюватися на окраїнах в представницько-розпорядчі групи і т. д. Та тим більшою вагу набуває тут справа організації напівпролетарських місцевих (тубольних) елементів.

Основною умовою політичного і економічного зміцнення радянської влади на Сході є промислова колонізація, попереду якої і в парі з якою повинна йти дбайливо праця по організації і вихованню нечисленних тубольних пролетарських елементів на землі і в різних промислових підприємствах. Одночасно повинна провадитися велика культурно-освітня виховуюча праця на мові тубольного населення, що повинна дати робітників для місцевих адміністраційних і господарчих органів, партійних робітників, для тубольної літератури то-що.

На зміну "національній" інтелігенції, що тільки почасті перетворювалася в радянську, повинна прийти нова тубольна пролетарська і напівпролетарська інтелігенція і запозичити собою всі "великі місії", які раніш боліло даються в знаки тубольній масі, нездатній оборонити себе.

Російська Комуністична Партія, на всі шляхи свого розвитку, ніколи не ухилялася від інтернаціональних принципів будовання партійної організації... Та не зважаючи на це і в партії доводиться боротися з буржуазним впливом на пролетаріат. Ось як сказав про це Х. З'їзд Партії:

"Розвиток Комуністичних організацій на окраїнах відбувається до якоїсь міри в своєрідних умовах, що гальмують нормальний ріст партії в цих областях. З одного боку російські комуністи, що працюють на окраїнах, виростають в умовах існування "державної" нації і не зазнають національного гніту, не раз зменшують значіння національних особливостей в партійній радянській праці, а то і зовсім не рахуються з ними, не беручи на увагу в своїй праці особливостей класової будови, культури, побуту, історичного минулого даної народності, і таким чином вульгарізуючи, збачують з політичного шляху, наміченого партією в національним питанням. Це збачення направлене від комунізму до великодержавності, колонізаторства, рос-

шовінізму. З другого боку, комуністи тубольці, що переживали тяжкий час національного гніту і не визволились ще остаточно від примар останнього, не раз перебідають значіння національних особливостей в партійній і радянській праці, не улічуючи належної уваги класовим інтересам працюючих, або й просто змішують інтереси трудящих даної нації з так званими "загальнонаціональними" інтересами, не вміючи виділити перші з останніх і побудувати на них свою працю. Це, в свою чергу, веде до збачення від комунізму до буржуазно-демократичного націоналізму, що ніколи не втрачає форми панісламізму та пантюркізму (на Сході). — Обидва ці шкідливі збачення від принципів комуністичного інтернаціоналізму черпають силу в необхідній (на початках) зазначеності комуністичних організацій на окраїнах. З одного боку, до партії примазуються куркулівсько-колонізаторські елементи, з другого — в партію входять представники тубольних експлуататорських груп. — З'їзд, рішучо засуджуючи обидва ці збачення, як шкідливі і небезпечні для комуністичної справи, вважав не обхідним вказати на особливу небезпеку і особливо велику шкоду першого збачення — в бік великодержавності, колонізаторства. З'їзд нагадує, що без перемоги колонізаторських і націоналістичних пережитків в партійних рядах, неможливо створити на окраїнах міцні і зв'язані з масами дійсно

Досвід показав, що національна політика радянської влади була і є правильною. Пролетарська диктатура в Росії не тільки розбила буржуазну контрреволюцію на "національній" фронті, але одночасно заклала і міцні підвалини для міжнародного об'єднання працюючих на ґрунті соціалістичного будівництва.

В національній справі, — так само як і в інших корінних питаннях пролетарської революції, — російська робітничка класа піднесла весь інтернаціональний пролетарський рух на новий, вищий історичний ступінь.

ЧИМ БУЛА ПАРИЖСЬКА КОМУНА 1871 Р.

(Уривки з книжки Карла Маркса "Горожанська війна у Франції".)

Рано 18. марта 1871 р. Париж зівстав розбуджений грою — окликом: "Нехай живе комуні!" Шко-ж то таке ця комуні, цей спінж, який завдає таку тяжку роботу буржуазним мозгам?

"Парижські пролетарі, — говорив центральний комітет в маніфесті з 18. марта, — бачучи поразку і зраду лануючих клас, зрозуміли, що настав час, коли вони самі повинні спасти країну, взявши в свої руки управління громадськими справами... Вони зрозуміли, що на них лежить високий обов'язок, що для них належить безсумнісно право стати господарями власної судби і взяти в свої руки правительственну владу".

Комуна явилася прямим протиріччям імперії. Окликом: "нехай живе соціальна революція", котрим парижський пролетаріат витав лютеву революцію, висловлював собою неясне стремління до республіки, котра усунула би собою не лише монархічну форму класового панування, але взагалі само це панування. Комуна явилася определеною формою цієї республіки.

Комуна сформувалася з муніципальних радних, вибраних окремими Парижа за посередництвом загального голосування. Члени її були відвічальні і змінювані. Їх складалася з відомих борців робітничої класи. Комуна була інституцією не парламентарною, але робітничою і лучила в собі як виконавчу, так і законодавчу владу. Поліція, яка до того часу служила орудієм в руках правительственої влади, була невідомо позбавлена всіх своїх політичних обов'язків і перетворена у відвічальне і змінюване в кожному разі орудіє комуні. Та сама судова постигла урядників і інших галузій управління. Починаючи з членів комуні до найменших урядників, громадські обов'язки оплачувались заробіткою платнею. Присвоєні вищим державним урядникам привілеї і платні знесли разом з тими урядниками. Громадські обов'язки перестали бути приватною власністю в руках креатур центрального правительства. Не одно тільки міське управління, але і вся ініціатива, яка належала до держави, перейшла до комуні.

Знищивши регулярну армію і поліцію — ці орудія матері-

альні сили старого правительства, комуна взялася негайно за усунення влади духовенства — цього орудія умовного поневолення народу; вона декретувала відібрання церковного майна і позбавлення церков і монастирів всіх їх доходів. Попи примушені були вернутись до скромного життя приватних людей і, на звиріш своїх поперелудків-апостоли, жити жертвами віруючих. Всі шкільні заведення, освободжені від вимушування церкви і держави, зістали отворені для народа безплатно. Таким робом шкільне освітлення стало доступним для кожного; мало того, за науки здійснювались кайдани, наложні на неї класові пересудами і правительственою владою.

Судді зістали позбавлені тої мимовільної незалежності, котра служила лише маскою підчищення їх всім послідовно змінюваним правительством; кожному з цих правительств повинні присягати в вірності. Подібно як інших громадських урядників, їх вибиралося і замінювалося.

Усунувши два найбільших речники розкоді: армію і урядництво, комуна здійснила собою Ідеал всіх буржуазних революцій — дешеве правительство. Само існування її було негачією монархії, котра, в кождім разі в Європі, служила необхідним тягаром і неминучою прикметою класового панування. Комуна дала республіці чисто демократичні основи. Але остаточно цілюлю її не були ні "дешеве правительство", ні "дійсна республіка"; і перше і друге явилася само собою, як щось побічне.

Ріжні толкування, котрим піддала комуна, ріжнородні інтереси, котрі вона висловлювала собою, доказують, що вона була дуже розширеною державною формою, тоді як всі попередні правительственні форми хоруваля вузкістю. Тайна її заключається в тім, що вона по самій своїй суті була правительством робітничої класи, результатом боротьби між класовою продукцією і класовою присвоєною собою продукцією, віддавна шуканою політичною формою, під котрою могло би довершитися економічне освободження праці.

Коли Парижська Комуна взяла в свої руки діло революції,

прості робітники, вперше поспішили посягнути на владу, привілей своїх "природних на чальників" — заможних клас, — взялись за роботу при дуже тяжких обставинах і виконували її скромно, добросовісно і успішно, дістаючи за свою працю платню, що не перевищала одної п'ятої часті платні, яку діставав після саві відомого авторитета в науці (професора Гексія), який будь секретар лондонської шкільної ради. Старий світ почало корчитися від божевілля, як тільки він побачив над міським ратушем червоний прапор, символ республіки праці.

Великою соціальною реформою комуни було будівництво її самої, як втілення ідеї робітничої класи. Поодинокі кроки, які вона підпринимала, могли тільки визначити її напрям, до котрого природно стремити правительство народа за посередництвом самого народа. До числа їх належали: заборона нічної праці пекарів; заборона під загрозою кари знижати заробітну платню, за посередництвом наложеною на робітників кар під ріжними претекстами, — звичайна штука для роботодавців, котрі обєднуючи в своїй особі законодавчу, судову і виконавчу владу, клали додатково грошеві карі собі в кишеню. Другим кроком в цім напрямі була передача робітничим товариствам всіх майстерень і фабрик, властителей котрих вітали або заставили роботу, однак з наданням їм права на винагородження.

Фінансові кроки комуни визначали вирахованість і уміркованість, хоч вона приушала була обмежитись лише кроками, згідними зі станом облоги міста. Підчас правління Османа, Париж був так зработаний банкерськими компаніями і будівничими підприємствами, що комуна мала, без сумніву, о много більше право конфіскувати їх майно, чим Луї Бонапарт майно Орлеанів.

Гогенцолерні і англійські олігархи, значна частина багатства котрих складалася із зработованого церковного майна, були дуже обурені комуною, яка конфіскувала церковного майна всього лише на 8.000 франків.

Якимось-то чудом комуна переродила Париж! Будиний

Париж другої імперії шез безслідно! Столиця Франції перестала бути збірним пунктом британських великих земельних власників, ірландських абсентеїстів, американських експлуататорів і виставників, російських експлуататорів і волюнтерських бояр. Ні один труї не лежав в Morgue, не було ні одного нічного рабунку, майже ні одної крадіжки; пораз перший від лютого 1848 року вулиці Парижа стали безпечними, хоч на них не було ні одного поліца. "Ми, — говорив один з членів комуни, — не чуємо більше ні про убійства, ні про рабунки, ні про насильства проти осіб; поліція, як здається, потягла за собою в Версаль всіх своїх консервативних приятелів". Кокетки пішли слідом за своїми покровителями і наживавшимися п'ятами прихильниками релігії, сім'ї і, головним робом, власності. На сцену знову виступили дійсні парижанки, героїні, великодушні, самовіддані, як жінки старого світа. Париж працюючий, думаючий, борючийся, спливаючий кровію, але сяючий натхненою свідомістю історичної ініціативи, майже забув про канібалів, які стояли перед його ворітми, весь віддавшись справі заложення основ нового суспільства.

Іде в лице з тим новим світом Парижа стояв старий світ Версаль з його збіговиском, вмістивши в собі викиди всіх відживших систем — легітимістів і орлеаністів, жаждучих запусити кігті в труп народа — і цілу орду допотопних республіканців, котрі своєю присутністю в тім збіговиску піддержували плантаторський бунт, надіючись, що тшеславстві старого арлекіна, який стояв на чолі правління, затримає ім їх парламентарну республіку і пародуючи 89 р. своїми загробними зібраннями в Jeu de rampe (сала для гри в мяч, де національне зібрання 89 року ухвалило свої відомі рішення). Це зібрання, цей мрець, який представляв собою всю віджившу Францію, затримав обманчивий призрак життя тільки завдяки шаблям бонапартівських генералів, які служили йому підпорою. Париж був в ту міну втіленням істини. Версаль — втіленням ложі і лжі, перефільтрованої красномовністю Тієра.

З усімшою милосердя можна слухати взаїмних обвинувачень буржуазних таборів в нездарності що до діяльності над уздоровленням сучасних господарчих умовин, бож ясно, що ні один із тих таборів не мігби зробити щось більше, як те, що в тому напрямку зроблено. Тому то, польські есенки, хочби навіть були правильною партією, не оздоровили відносин в Польщі, так як Муссоліні не оздоровив їх в Італії, Пуанкаре у Франції а Боуар Ло в Англії.

Як сказали ми в горі, капіталістичний лад не дається уздоровити вже ані в Польщі, ані в нікій іншій капіталістичній країні. Оздоровлення сучасної суспільної господарчої може прийти лише шляхом перетворення її з капіталістичного на соціалістичний лад. Другого виходу немає. Цей процес мусить, очевидно, відбутися коштом капіталістичної класи на користь усього громадянства працюючого фізично й умово. Але ясно, що капіталістична держава сьогодні владу в своїх руках, ніяким чином не пристануть добровільно на цю однукову можливу розвязку.

Силкуються вони дотеперішними способами ратувати свій банкрутуючий лад. — Всі ми бачимо, що всі їхні труди, заходди, зусилля замотують їх у щораз більшій труднощі. ("Земля і Воля.")

ДАРЕМНІ НАДІЇ КАПІТАЛІЗМУ.

На цілому терені Польщі, а також і в Східній Галичині, польські патріоти всіх політичних відтінків і навіть соціялудовці постійно годують працюючий нарід міста й села надіями на краще майбутнє. Справді, щораз то краще діється скрізь, де панує польська адміністрація, але тільки тим, котрі живуть з чужої кернавиці. Продукція в Польщі, як кажуть, росте, промисл і різнити підводиться за руїни, котру привела світова війна, але в ще більшій мірі паде вартість польської марки й підноситься дорожечна всяких предметів життєвої потреби.

Польська капіталістична і соціалпатріотична преса що раз лише доводить статті проти дорожечі, накидується на Німців та Жидів, що причиною до того, що краще не докладає ційно до п'ятсот-маркових банківтів, а до друкування банківтів з ніщою вартістю уряд докладає кількакратну їхню вартість.

Створюється б'юдне коло, з котрого капіталістичний уряд Польщі не могтме ніколи вийти. Таке становище, свідками якого ми є тепер, може тільки

безліпно гіршати. Не зміняться воно на краще, бо кожний ступінь, котрий мавби справді наблизити уздоровлення польського державного скарбу, мусивби в першу чергу звенутися проти інтересів капіталістів, а до цього вони чей не допустять. А в тім навіть добра воля польських капіталістів не могла би змінити становища Польщі на краще.

Польща як країна, щупко звязана неможливим до розмотання узлом інтересів і всяких зобов'язань з другими капіталістичними країнами, котрі в меншій або більшій мірі, знаходячись в такому самому становищі банкрутства капіталістичного ладу як і Польща. Як і на інших країнах, так і на капіталістичній Польщі, тягнотють ті колюсальні державні довги, затягнуті від краєвих і заграничних капіталістів, котрі треба сплатувати разом з відсотками. До тих величезних державних видатків, не поменшали видатки на всю державну машину разом з видетискими розходами на милітаризм.

Розходи кожної капіталістичної держави такі великі, що звичайним способом не даються покривати. Бюджетові недобори ростуть з нечуваною шкорою в кожній капіталістичній державі. В Польщі ці дефіцити ще більше ростуть через те, що вартість марки паде, а тим самим меншає дійсна вартість податкових сум, що впливають до скарбу.

Енциція, котра обвинувачує правління прихильників дрібно-міщанської політики, котрі називають себе лівіцями, в нездарності до володіння країною, якби сама правила, не змінила би нічого на краще.

Бож енциція не згодилася б на обтяження капіталістів видатками на річ держави, бо це було б ударом для найживотніших інтересів тієї верстви, котрої представництво вона є. Енцидський уряд що найбільше пробував би погіршити становище працюючих мас, щоби видати ще більш жертви з пролетаріату на користь міжнародного і — рідного капіталу. Більш як певне те, що працююча класа Польщі та Східної Галичини не дала б видати з себе більше, як видавають з неї капіталісти при сучасному уряді, бо по правді вже й не має з чого видавлювати. Отже навіть при теперішньому визиску працюючих мас державні тгари такі великі, що не може бути мови про те, щоб який небудь капіталістичний уряд міг зрівноважити бюджет. В протинному разі держава мусить банкрутувати навіть в тому чисі, коли приватні капіталісти збачаються.

Капіталісти зорганізовані в різних політичних організаціях, поборюючи себе взаїмно, бажали б відбудувати капіталістичний лад із передьохених частів коштом працюючої класи. Та цього не поведеться здійснити. Зрештою факти показують, що навіть при напругі усіх сил капіталістичної машини, сучасний лад де далі більш і більш котиться в провалля. І на це не має ради. Війна наблизила природний гіт в напрямку зміни капіталістичного ладу на — соціалістичний. Капіталісти сподіваються, що світова війна створить нові терени капіталістичної експлуатації. Тимчасом вона на створила таке становище, що з нього навіть наймудріші провідники капіталістичних громадств уже не спрямують дальшого ходу історичних подій в позірне спокійне доверенне русло.

З усімшою милосердя можна слухати взаїмних обвинувачень буржуазних таборів в нездарності що до діяльності над уздоровленням сучасних господарчих умовин, бож ясно, що ні один із тих таборів не мігби зробити щось більше, як те, що в тому напрямку зроблено. Тому то, польські есенки, хочби навіть були правильною партією, не оздоровили відносин в Польщі, так як Муссоліні не оздоровив їх в Італії, Пуанкаре у Франції а Боуар Ло в Англії.

Як сказали ми в горі, капіталістичний лад не дається уздоровити вже ані в Польщі, ані в нікій іншій капіталістичній країні. Оздоровлення сучасної суспільної господарчої може прийти лише шляхом перетворення її з капіталістичного на соціалістичний лад. Другого виходу немає. Цей процес мусить, очевидно, відбутися коштом капіталістичної класи на користь усього громадянства працюючого фізично й умово. Але ясно, що капіталістична держава сьогодні владу в своїх руках, ніяким чином не пристануть добровільно на цю однукову можливу розвязку.

Силкуються вони дотеперішними способами ратувати свій банкрутуючий лад. — Всі ми бачимо, що всі їхні труди, заходди, зусилля замотують їх у щораз більшій труднощі. ("Земля і Воля.")

РЕВОЛЮЦІЙНИЙ КАЛЕНДАР

17. марта 1846 р. у Варшаві повішено за спробу організувати повстання: Потоцького, Жарського, Марського і ин.

17. марта 1918 р. II. Всеукраїнський З'їзд Рад.

17. марта 1920 р. відкриття IV. Всеукраїнської Конференції КПЛ(6)У.

18. марта 1848 р. побіда повставшого народу на вулицях Берліна.

18. марта 1871 р. повстання парижського пролетаріату й утворення комуни.

18. марта 1918 р. відкриття VIII. Всеросійського З'їзду Комуністичної Партії.

18. марта 1919 р. здобуття Виниці радянським військом.

18. марта 1920 р. червоне військо заволоділо сталею Денікіна Катеринодаром.